

NORGES HØYESTERETT

Den 15. februar 2007 avsa Høyesterett dom i

HR-2007-00327-A, (sak nr. 2006/1729), straffesak, anke,

A (advokat Erik Keiserud)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Morten Holmboe)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Gussgard**: Saken gjelder straffutmåling for promillekjøring, der bilføreren var under 18 år da kjøringen fant sted.
- (2) Sunnmøre tingrett avsa 24. april 2006 dom med denne domsslutning:
 - ”1. A, født 00.00.1988, dømmes for overtredelse av vegtrafikkloven § 31 første til tredje ledd, jf § 22 første ledd til fengsel i 24 – tjuefire – dager og til en bot stor 5 000 – femtusen – kroner, subsidiært fengsel i 15 – femten – dager.
 2. A idømmes sperrefrist for førerrett av motorvogn i 3 – tre – år, regnet fra 15. januar 2006.
 3. Saksomkostninger idømmes ikke.”
- (3) A anket til Frostating lagmannsrett over bevisvurderingen og straffutmålingen, men bare anken over straffutmålingen ble henvist. Lagmannsretten forkastet anken ved kjennelse 23. oktober 2006.
- (4) A har anket til Høyesterett over straffutmålingen. Under henvisning til at han bare var 17 år og 8 måneder på gjerningstidspunktet, mener han at straffen bør gjøres betinget, subsidiært at det bør gis dom for samfunnsstraff.
- (5) Jeg er kommet til at straffen bør fastsettes som samfunnsstraff, med tillegg av den boten som er fastsatt.

- (6) Tingretten fant bevist at A den 15. januar 2006 noe etter kl 0200 kjørte en personbil på Rv 657 i Sula kommune, påvirket av alkohol. Han hadde en alkoholkonsentrasjon i blodet på 1,59 promille ca. en og en halv time etter kjøringen. Om hendelsesforløpet skriver lagmannsretten:

”Med hensyn til omstendighetene ved kjøringen legges til grunn beskrivelsen i tingrettens dom s. 3, der det fremgår at tiltalte hadde foretatt en forbikjøring i svært stor hastighet, og deretter kjørt på og kuttet en lykt Stolpe for å stoppe 50 meter fra stolpen. På s. 4 i tingrettens dom heter det videre at sjåføren av den forbikjørt bil måtte legge sin bil så langt til høyre som mulig, da forbikjørende bil brukte deler av høyre kjørebane. Det legges til grunn at det oppsto betydelige materielle skader på bilen og at lykt Stolpen ble ødelagt. Lagmannsretten er enig med tingretten i at det dreier seg om svært uforsvarlig kjøring, og at det må anses som et lykketreff at tiltalte ikke ble alvorlig skadet.”

- (7) Utgangspunktet for straffutmålingen er vegtrafikkloven § 31 første ledd jf. annet ledd bokstav d). Promillekjøring der alkoholkonsentrasjonen i blodet er over 1,5 promille, straffes ”som regel” med bot og ubetinget fengsel. As lovovertrædelse er svært alvorlig, og det er ingen tvil om at det bare er hans alder da han kjørte bilen som kan hindre at det reageres med en ubetinget fengselsstraff.
- (8) Særlig under henvisning til rettspraksis har domfeltes forsvarer argumentert for at fengselsstraffen gjøres betinget. Det er blant annet vist til Rt.1989 side 968 og Rt. 1990 side 194 og 733. Avgjørelsene gjelder ungdom under 17 år på gjerningstidspunktet, og for denne aldersgruppen vil det nærmest aldri bli tale om ubetinget fengsel ved første gangs promillekjøring. For 17-åringer er bildet noe mer nyansert. I Rt.1999 side 1468, som gjaldt en ungdom på 17 år og 8 måneder som hadde kjørt med 1,38 promille i blodet, finner en følgende uttalelse:

”Motivene til lovendringene i 1988 forutsetter som en retningslinje at 17-åringer som faktisk hovedregel får betinget straff, jf. NOU 1987:11 side 26 og Ot.prp. nr. 65 (1987-88) side 10. Høyesterettsavgjørelser som i saksforhold er direkte sammenlignbart med det foreliggende tilfelle foreligger ikke, men jeg oppfatter domspraksis dithen at man i tilfelle som omfattes av § 31 annet ledd bokstav b for ungdom på alderstrinnet 17 år skjærper straffen til ubetinget dersom det foreligger særlige grunner for å gjøre det.”

- (9) Jeg er enig i det som her sies. For ordens skyld tilføyer jeg at etter § 31 annet ledd bokstav b, slik bestemmelsen lød før lovendring i 2000, var straffen for kjøring med mellom 1,0 og 1,5 promille som hovedregel ”bot og betinget eller ubetinget fengsel”, tilsvarende någjeldende bokstav c.
- (10) Domfelte i vår sak hadde høyere promille og er dømt etter en strengere bestemmelse enn den uttalelsen gjaldt, samtidig som det er en rekke skjerpene omstendigheter ved kjøringen hans. Jeg kan ikke se at det er grunnlag for betinget fengselsstraff.
- (11) Når det så gjelder spørsmålet om samfunnsstraff, viser jeg til Rt. 2003 side 456, som gjaldt en grov fartsovertrædelse på motorsykkel. Føreren var ca. 17 og et halvt år gammel. Det er der kort redegjort for en forutsetning i forarbeidene om at samfunnsstraff bør anvendes i noe større utstrekning enn samfunnstjeneste etter de tidligere regler, og likeledes for rettspraksis om samfunnstjeneste for fartsovertrædelser begått av unge lovbrøyttere. Selv om de allmennpreventive hensyn veier tungt for slike lovovertrædelser, kom Høyesterett under en viss tvil til at det kunne reageres med samfunnsstraff,

kombinert med en ubetinget bot. Det ble fremhevet at det bør foreligge ”sterke grunner for å idømme personer ned mot 17 år ubetinget fengsel, selv om det dreier seg om en kort straff”.

- (12) Også for promillekjøring gjør sterke allmennpreventive hensyn seg gjeldende. Men det må likevel være et visst rom for bruk av samfunnsstraff. Etter min mening er 17-åringene en aktuell gruppe for en slik straff, der omstendighetene ved kjøringen er for grove til at det kan reageres med betinget fengsel, men ikke så grove at det anses nødvendig med ubetinget fengselsstraff.
- (13) Det er ingen unnskyldende momenter i vår sak – tvert i mot. Domfelte kjørte med stor hastighet og skapte en farlig situasjon for andre. Han mistet kontrollen over bilen og havnet utenfor veien, slik det ofte skjer for en utrenet og beruset sjåfør som setter farten opp. Det foreligger ingen tilståelse. Etter min mening tilsier likevel de hensyn som generelt fører til en lempeligere behandling av unge lovbyggere, at 17-åringer ikke bør idømmes ubetinget fengselsstraff, med mindre det foreligger svært alvorlige lovovertrædelser. De har generelt en begrenset erfaringsbakgrunn og dermed evne til å vurdere konsekvensene av sine handlinger.
- (14) Jeg finner støtte i den nye straffeloven, lov nr. 28 for 2005, som ikke er trådt i kraft. I § 33 første punktum heter det: ”Den som var under 18 år på handlingstidspunktet, kan bare idømmes ubetinget fengselsstraff når det er særlig påkrevd.” Bestemmelsen er et uttrykk for lovgivers syn i dag, og bør derfor ha betydning for rettspraksis også før loven trer i kraft. I departementets merknader til bestemmelsen i Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) side 435 heter det blant annet:
- ”Om vilkåret er oppfylt, må vurderes i forhold til lovbruddets art og forholdene ellers. Der andre reaksjonsformer er tilstrekkelige og hensiktsmessige, må disse foretrekkes. Som hovedregel bør andre reaksjoner være prøvd overfor lovbyggen før ubetinget fengselsstraff idømmes. Men unntaksvis kan slik straff idømmes førstegangsforbyggere. Forutsetningen er at det gjelder en alvorlig straffbar handling”.**
- (15) Etter min mening er samfunnsstraff en tilstrekkelig og hensiktsmessig reaksjon i denne saken, når den kombineres med en bot etter vegtrafikkloven § 31 annet ledd bokstav d) jf. straffeloven § 28a femte ledd, og ses i sammenheng med at han er fradømt førerretten for motorvogn i tre år. Som de tidligere retter, finner jeg en bot på kr 5 000 passende.
- (16) I likhet med vurderingen i nevnte avgjørelse i Rt. 2003 side 456, mener jeg at antall timer samfunnsstraff og gjennomføringstiden må settes noe høyere enn antall dager subsidiær fengselsstraff. Samfunnsstraffen bør settes til 45 timer, gjennomføringstiden til 90 dager og den subsidiære fengselsstraffen til 24 dager.
- (17) Jeg stemmer for denne

D O M :

I tingrettens dom, domsslutningen punkt 1 gjøres disse endringer:

Straffen settes til samfunnsstraff i 45 – førtifem – timer med en gjennomføringstid på 90 – nitti – dager. Den subsidiære fengselsstraffen settes til 24 – tjuefire – dager. I tillegg

kommer en ubetinget bot på 5 000 – femtusen – kroner, subsidiært fengsel i 15 – femten – dager.

- (18) Dommer **Rieber-Mohn:** Jeg er kommet til at anken bør forkastes.
- (19) Den avgjørelse av Høyesterett som etter min mening best illustrerer grensen mellom samfunnsstraff og ubetinget fengsel ved alvorlige trafikkforseelser, er dommen i Rt. 2003 side 456. En 17 ½ år gammel gutt hadde kjørt 119 km/t i en 50 km/t-sone over en strekning på 510 meter. Det var gode kjøreforhold da kjøringen fant sted, og det oppsto ingen farlige episoder.
- (20) Under henvisning særlig til at lovgiveren ønsket utvidet bruk av samfunnsstraff kom førstvoterende ”under en viss tvil” til at samfunnsstraff kunne benyttes, og de øvrige dommere sluttet seg til dette.
- (21) I vår sak er det lagt til grunn at domfelte, som manglet ca. 4 måneder på 18 år, kjørte med en promille på 1.59 og foretok en hasardiøs forbikjøring ”i svært stor hastighet” – som lagmannsretten uttrykker det. Det hasardiøse besto ikke minst i at domfelte presset en forankjørende bil ut til høyre kant av veien, da han brukte deler av høyre veibane under forbikjøringen.
- (22) Etter min mening er domfeltes trafikkatferd i denne saken vesentlig alvorligere og farligere enn i saken i Rt. 2003 side 456, hvor Høyesterett altså under tvil kom til at samfunnsstraff skulle idømmes. Endog om man ser bort fra den betydelige alkoholpåvirkningen, foreligger det en meget farlig kjøring som lett kunne få fatale konsekvenser.
- (23) Slik jeg ser det, vil en samfunnsstraff i dette tilfellet gi et uheldig signal ut i ungdomsmiljøet, der statistikken viser at personer i alderen 16 – 26 år er mest ulykkesutsatt. Det dreier seg om en utvidelse av denne straffens anvendelsesområde, og mindre bruk av fengselsstraff, for et alvorlig straffbart forhold. Det blir utvilsomt oppfattet som en mildere strafferettslig kurs enn tidligere. Etter min mening blir det – med det resultat førstvoterende er kommet til – i det hele vanskelig å tenke seg ubetinget fengselsstraff i høypromillesaker med ungdom under 18 år, altså personer som under ingen omstendighet lovlig kan føre en bil alene.
- (24) Jeg kan ikke finne dekning for at en kortvarig fengselsstraff under soningsforhold som er vanlige for de som dømmes for alvorlige og farlige brudd på vegtrafikkloven, vil ha noen skadelig virkning på personer mellom 17 og 18 år.
- (25) Dommer **Oftedal Broch:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Gussgard.
- (26) Dommer **Endresen:** Likeså.
- (27) Justitiarius **Schei:** Likeså.
- (28) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I tingrettens dom, domsslutningen punkt 1 gjøres disse endringer:

Straffen settes til samfunnsstraff i 45 – førtifem – timer med en gjennomføringstid på 90 – nitti – dager. Den subsidiære fengselsstraffen settes til 24 – tjuefire – dager. I tillegg kommer en ubetinget bot på 5 000 – femtusen – kroner, subsidiært fengsel i 15 – femten – dager.

Riktig utskrift bekreftes: